

Open dag ROL

Nuttige lessen, uitkomst niet altijd naar de zin

De zoektocht naar een duurzame lelieteelt gaat onverdroten verder. De open dag van stichting ROL op 29 augustus liet zien wat er op het proefveld in Vledder staat. De uitkomsten van de diverse proeven geven een gemengd beeld. Telen met veel minder bodemherbiciden en virusmiddelen blijkt kansrijk.

Tekst en fotografie: Koen van Wijk

Ook na onduidelijkheid over de toekomst van de organisatie blijft stichting ROL (Regionaal Onderzoek Lelie in Noord- en Oost-Nederland) aan de weg timmeren met onderzoek naar een toekomstbestendige, duurzame lelieteelt. Met de komst van drie jonge lelietelers staat er weer een robuust bestuur aan het roer, met in totaal zeven lelietelers uit de wijde regio.

In het jubileumjaar 2024 (25 jaar ROL) heeft de stichting een onderzoek gestart waarbij alle bekende maatregelen voor een duurzame teelt in één proef toegepast worden. Op 29 augustus zagen de bezoekers van de open dag op de proeflocatie in Vledder wat de bevindingen waren. Traditioneel staat het proefveld garant voor een veelzijdig aanbod van onderzoeken van zowel ROL als diverse andere partijen. ROL draagt zelf twee onderzoeken, deze bestrijken de helft van het veld. Het driejarige onderzoek 'Toekomstbestendige Lelieteelt' brengt zoveel mogelijk samen op het gebied van duurzaam telen en zit in het tweede onderzoeksjaar. Nieuw is de éénjarige proef 'Onkruidbestrijding Lelie d.m.v. afdekken of mulchen'. Daarnaast zijn er veldproeven met een selectie van door de BKD, veredelaars en telers geselecteerde rassen, waarvan een hoge virusbestendigheid wordt verwacht. Dit onderzoek is door ROL gestart maar wordt nu

verder onderzocht in een PPS van Vertify en Wageningen University & Research.

MINDER WERKZAME STOF

Gezien de oplopende maatschappelijke druk op de lelieteelt en het aldoor krimpende middelenpakket wordt verduurzaming elk jaar urgenter. Antwoorden worden gezocht, onder meer in het ROL-onderzoek 'Toekomstbestendige Lelieteelt' dat samen met Vertify en Delphy wordt uitgevoerd.

„De opzet in dit tweede jaar is grotendeels hetzelfde als vorig seizoen. Een belangrijk verschil is de toepassing van druppelirrigatie. Helaas kwam deze te laat gereed, waardoor de gewasgroei onder de droogte heeft geleden”, vertelt ROL-voorzitter Hans Kok. Niettemin toonde dit onderzoek aan dat er met fors minder chemische bodemherbiciden ook een acceptabel resultaat haalbaar is.

„In 2024 gebruikten we slechts 2,2 kg/ha werkzame stof in de OT en Oriëntals en 7,5 kg/ha in de LA-hybriden. In het gangbare referentievak was dit in de Oriëntals en OT 27,7 en 30 kg in de LA hybriden”, aldus Kok. Gerekend in Milieubelastingpunten bedroegen de reducties respectievelijk 92 procent en 75 procent. Daartegenover stond een opbrengstverlies van gemiddeld 7 procent over alle cultivars in het blok met wiedegeen en 13 procent in het blok met ruggenteelt. De financiële bol-

opbrengst was in het blok met wiedegeen 15 procent en in het blok met aanaarden 48 procent lager dan in de gangbare teelt.

'UITKOMST LIGT IN DEZELFDE LIJN'

De proef is opgezet in drie blokken, waarvan één gangbare teelt en twee toekomstbestendige systemen. In één daarvan wordt mechanisch onkruid bestreden met de wiedege, het andere blok wordt op ruggen geteeld. In beiden worden middelen met een lage milieubelasting gespoten. Er zijn zes cultivars opgeplant, twee LA's (Hinnault en Pavia), twee Oriëntals (Sorbonne en Santander) en twee OT's (Maldano en Corvette). Kok: „Dit zijn niet specifiek weerbare rassen, we hebben vooral veel geteelde cultivars gekozen.”

In de teeltstrategie zijn de uitersten opgezocht, met minimale inzet van chemie. „In één blok is het onkruid bestreden met de wiedege, tot aan het koppen. We hebben een eg met langere tanden dan vorig jaar gebruikt, wat zorgde voor minder beschadiging aan het gewas. Na het koppen is eenmaal met 40 g/ha Titus gespoten. Desondanks was er flinke onkruiddruk van Melde en Nachtschade waardoor er met de hand gewied moest worden.” De conclusie is dat je niet zonder een goedwerkende bodemherbicide kan, want handmatig onkruid verwijderen is te kostbaar, stelt de ROL-voorzitter. In het andere blok is ruggenteelt toegepast. „Het nadeel daarvan is



Fusarium-bollen

Voorafgaand aan de open dag van Stichting ROL deed WUR een oproep aan telers om grondmonsters en bollen aan te leveren voor het onderzoek 'Schone bol, schone grond'. In deze PPS doet Wageningen University & Research onderzoek naar fusarium. Ook na de open dag is dit materiaal, aangeleverd in plastic zakjes welkom. Het gaat om grondmonsters van percelen waar eerder met fusarium besmette bollen hebben gestaan. Bloembollen van alle gewassen, behalve tulp, waarvan de teler het vermoeden heeft dat ze fusarium bevatten zijn welkom. De monsters dienen om bestaande detectiemethodes uit te breiden.

In het ROL-onderzoek 'Toekomstbestendige Lelietelt' wordt de teelt op ruggen beproefd. Die methode heeft nadelen, maar het bovenop eggen met de wiedeg ging goed.

dat veel bollen niet goed liggen en de lelies er aan de zijkant uitgroeien. Bij het aan-aarden raak je die kwijt." De ruggen zijn bovenop geëgd met de wiedeg, wat goed verliep. Evengoed moest er nog onkruid handmatig verwijderd worden. De virusbestrijding is minimaal uitgevoerd met minerale olie. „In de OT en OR hebben we helemaal niet tegen vuur gespoten, in de LA's alleen op basis van een waarschuwingssysteem. Het resultaat verschilt niet eens veel van de gangbare strook, dat geeft aan dat het rendement van de huidige vuurmiddelen niet erg hoog is", vindt Kok.

IRRIGATIE TE LAAT

Hij betreurt dat de druppelbevloeiing te laat klaar was. „Het was lang droog na het planten en dat heeft voor een groeiachterstand gezorgd die niet meer is ingelopen. Ook is er de nodige vuurdruk vanwege de natte perioden en hoge temperaturen dit groeiseizoen." In theorie zou druppelirrigatie de komst van vuur met twee weken moeten vertragen, maar dat komt er in deze proef niet uit. Het ROL-bestuur twijfelt over de inzet van druppelaars in het komende seizoen. „Ondanks de mogelijke voordelen voor de plantgezondheid zien we het in de praktijk weinig gebruikt worden. Telers vinden het te duur en omslachtig. Waarom zouden we het dan in het onderzoek wel doen?" „Uiteindelijk levert dit seizoen voor ons wel

een beeld op van hoe we het volgend jaar moeten doen. Dat is het derde en laatste jaar, dus alles moet goed gaan", blikt Kok vooruit. „We willen iets minder tot het uiterste gaan. Met iets meer bodemherbicide kunnen we toch ruim onder de 10 kg/ha werkzame stof blijven en aansturen op minimaal productieverlies."

LELIES MULCHEN

De eenjarige proef met het toedekken van de leliebedden met houtvezel en andere materialen was interessant en leerzaam, maar de uitkomst is dat het niet werkt op de Drentse bodem. Kok: „In de Bollenstreek worden in voorjaarsbloeiers goede resultaten geboekt met onkruidbestrijding via het afdekken van percelen met houtvezel. Diverse telers testen het op hun bedrijf. Daarom wilden wij het ook proberen." Dit toedekken, of mulchen, gebeurt met een twee centimeter dikke laag van houtvezel. De hars uit de houtvezel zorgt voor een afdichtende laag die de opkomst van onkruid weert. Op het proefveld in Vledder is getest met houtvezel, gehakseld stro, gehakseld Olifantsgras (*Miscanthus*) en sorghum. „De theorie is goed, maar het blijkt niet te werken op de humeuze dekgronden in het oosten van het land. Hier is de onkruiddruk heel hoog", verklaart Kok. Wat er goed uit ziet, is de veldproef met geselecteerde 'weerbare rassen'. Vanwege de virusproblematiek heeft Stichting

ROL enkele jaren geleden door de BKD laten onderzoeken welke rassen relatief bestendig zijn tegen Leliemozaïekvirus en Lelielatentvirus. Daar is een selectie uit voortgekomen met rassen waarin al vijf jaar geen virusaantasting had plaatsgevonden.

„Dit betekent dan nog niet dat ze ook bestendig zijn, vandaar dat we ze hier zijn gaan testen in veldproeven", vertelt Kok. Het onderzoek is nu onderdeel van de PPS 'Toekomst met virusvrije bloembollen'. Tussen de proefvelden zijn besmette bollen geplant als test; de helft is gespoten met minerale oliën en de helft helemaal niet. „De virustoets na het rooien moet uitkomst bieden. Vorig jaar bleek een deel daadwerkelijk weerbaar, nu worden dezelfde lelies voor het tweede jaar getest."

ANDERE PROEVEN

Zoals gebruikelijk liggen er op het proefveld van Stichting ROL ook elk jaar diverse proeven van andere onderzoeksinstellingen en bedrijven. Dit jaar konden bezoekers kennismaken van de proeven 'PPS Toekomst met virusvrije bollen' (Verify, WUR), onderzoeken bemesting en vuurbestrijding (Agrifirm, GMN en Verify), PPS 'Bollen@Bodem&Aaltjes' (WUR, Verify), PPS 'Pilotproject Biostimulanten bio-control' (WUR en HLB), PPS 'Schone bol, schone grond' (WUR en het collectief 'De Drentse Lelie' (HLB)).